

DEMOKRACIJA

»Imamo spulnike, imamo atomske ledolomilce in največje atomske centrale na svetu. Sedaj moramo še bolj zavahati rokave, da bomo imeli tudi blazine in klešče za ruvanje žeblijev.«

MOSKOVSKA »PRAVDA«

Leto XIII. - Štev. 23

Trst - Gorica, 1. decembra 1959

Izhaja 1. in 15. v mesecu

V Rimu pričakujejo pred. Eisenhowerja

Pred začetkom parlamentarne razprave za uslanovitev avtonomne dežele

V Rimu se te dni pripravljajo na visok obisk: predsednik Eisenhower se bo ob samem začetku svojega potovanja, ki ga bo vodilo po prestolnicah prijateljskih evropskih, azijskih in severnoafriških držav, ustavil najprej v italijanskem glavnem mestu.

Eisenhower bo potoval z letalom, ki se bo dvignilo nekaj pred polnočjo 3. decembra z letalskega oporišča »Andrews« v Marylandu, v Združenih državah. V zgodnjih jutranjih urah naslednjega dne bo prispelo na Novo Zemljo, kjer se bo samo zalozilo z gorivom in takoj nadaljevalo pot proti Rimu, kamor naj bi prispelo pozno popoldne. Od Nove Zemlje do Rima bo predvidoma rabilo nekaj več kot 9 ur.

V nasprotju z vestmi, ki so ob napovedi obiska vedele povedati, da bo to udržavniki obisk, so kasneje sporočili, da mu bodo ohranili zgolj informativni značaj. Ne bo torej velikega ceremonijala, ki bi itak pomenil samo izgubo časa. 4. novembra zvečer bo predsednik Eisenhower na Kvirinalu gost predsednika Gronchija, naslednji dan pa bo posvetil razgovorom s predsednikom republike Gronchijem, ministrskim predsednikom Segnijem in zunanjim ministrom Pello. 6. decembra zjutraj se bo Eisenhower podal v Vatikan, kjer ga bo papež Janez XXIII. sprejel v zasebno avdijenco. Kasneje, toda še vedno dopoldne, bo predsednik Eisenhower sedel v helikopter ameriških zračnih sil, ki ga bo z vatikanskega ozemlja prejel naravnost na rimsko letališče Ciampino. Tam ga bo čakalo njegovo veliko letalo, ki se bo dvignilo nekaj pred popoldnevom. Ob pol štirih popoldne bo Eisenhower že prispel v Ankaru, drugo etapo svoje dolge in naporne poti.

Predsednik Eisenhower bo imel na tem potovanju le majhno spremstvo. Najvidnejša osebnost te skupine bo državni podtajnik za politične zadeve Robert D. Murphy.

Eisenhower bo v Rimu imel priliko za koristno izmenjavo mnenj z najvišjimi italijanskimi političnimi predstavniki. Upoštevati je treba, da bo predsednik Gronchi 8. jan. potoval v Moskvo in da se bosta Segni in Pella ob Eisenhowerjem priložnostno vrnili iz Londona, kamor sta prispela danes in ostaneta tam do četrta popoldne. Njun obisk v Angliji sledi tesno za razgovori med MacMillanom in Adenauerjem. Tako bosta sveže obveščena o načrtih, ki naj bi jih pripravila zahodnonemški kancler in britanski ministrski predsednik. Zato lahko predvidevamo, da se bodo Eisenhowerjevi razgovori v Rimu sukali prvenstveno okrog odnosov med zahodnim in sovjetskim blokom, s posebnim ozrom na koristno vlogo, ki jo pri tem lahko odigra Gronchijevo potovanje v Rusijo, in problemov, ki so na dnevnem redu v zahodnem zavestnosti, kjer naj bi vojaško zavezništvo Atlantske zveze dopolnilo z večjo vzporeditvijo zunanje-političnega nastopanja in gospodarskega sodelovanja njenih članic. Italija ima poleg tega še svoje posebne poglede na razna vprašanja Sredozemlja, tako Severne Afrike kot Bližnjega

Srednjega Vzhoda, saj gre za področja, s katerimi ima že od nekdaj najtesnejše stike. Tudi to bo predmet rimskih razgovorov.

Nepričakovano značilnost pa bo nudilo Eisenhowerjevemu obisku v Rimu tudi dejstvo, da je tokrat dobrodošel celo komunistom. Odkar se je s politično pogumnim povabilom Hruščeva v Združene države tako odločno zavzel za mednarodno pomirjenje ga pač ne morejo drugega kot hvaliti, čeprav je pri vsem tem ostal pravi tisti in enaki Eisenhower, katerega so še predčerašnjim proglašali za največjega nazadnjaka in vojnega hujskača.

Druga, za nas važna vest, ki je prišla iz Rima, da je poslanska zbornica 25. tm. z veliko večino sklenila vzeti v pretres dva predloga ustavnega zakonskega načrta za ustanovitev avtonomne dežele Furlanija-Juljska Benečija. Proti sklepu so glasovali samo misovski in liberalni zastopniki, ki se boje, da bi Jugoslavija v odgovor anektirala cono B in da bi avtonomija olajšala prodiranje slovenskih elementov v deželno upravo. Pač običajni prazni strahovi.

Prvi načrt, o katerem bo razpravljala zbornica, sta sestavila tržaška poslanka Sciolis in Bologna, druga pa poslanec Biasutti. Sciolis je branil svoj predlog, ki določa Trst za glavno mesto dežele, predvideva široke pokrajinske avtonomije in razdelitev področja na štiri pokrajine z ustanovitvijo Pordenonske. Načrt tudi omenja potrebo po zagotovitvi varstva za jezikovne manjšine, toda dejansko izvajanje tega varstva prepušča bodočim deželnim in pokrajinskim ustanovam.

Z drugimi besedami: skrb in odgovornost za zaščito manjšin bi s tem prešla od države na deželo. Če pogledamo črez severno mejo Italije, tja na Koroško, vidimo kako nudi podobna tamkajšnja ureditev tako državnim kot pokrajinskim oblastem priliko, da se izogovarjajo ene na druge izmikajo obveznostim do manjšine. Zato dvomimo, da bi takšno in tako neopredeljeno varstvo jezikovnih manjšin, kakor ga predvideva poslanka Sciolis v svojem načrtu, bilo zadovoljivo in učinkovito. Glede tega bodo predstavniki Slovencev v Italiji čimprej morali zavzeti svoje stališče ter ga sporočiti vladi in članom poslanske zbornice.

Odmevi na obisk drž. podtajnika A Folchija

Ne razumejo časa

Razgovori, ki so jih imeli sredi tega meseca člani jugoslovanske vlade z italijanskim državnim podtajnikom za zunanje zadeve, poslancem Albertom Folchijem, so potekli v prijateljskem ozračju in so v kolikor to lahko presodimo - dosegli svoj namen. Vsaka stran je razložila svoje poglede na mednarodni položaj v svetu in nujnosti, ki iz tega izhajajo. Pretehtali so dosedanje uspehe italijansko-jugoslovanskega sodelovanja na političnem, gospodarskem in kulturnem področju ter ugotovili, da so podani pogoji za še večjo globitev in razširitev vezi, ki so se stale med sosednjima državama in narodi.

Po dvodnevem bivanju v Beogradu je poslanca Folchija,

katerega je pri tem spremljal italijanski veleposlanik Cavalletti, sprejel 13. novembra na Brionih še predsednik Tito. V Ljubljani pa je bil Folchi gost izvršnega sveta LR Slovenije. Iz optimiističnega in dolgega uradnega poročila o razgovorih nas posebno zanima odsavek, ki govori o narodnih manjšinah ter se glasi: »Med razgovori so proučili tudi dosedaj dosežene rezultate glede položaja narodnih manjšin obeh držav. Obe strani sta soglasni, da bosta nadaljevali svoje konstruktivno sodelovanje in izvajanje potrebnih ukrepov na tem področju v skladu s posebnim statutom, z veljavnimi sporazumi in z odnosi dobrega sosedstva.«

In še dalje beremo:

»Prav tako je bila izražena želja, da se pospešijo in zaključijo pogajanja za določitev meja med obema državama, ki jih vodita dve mešani komisiji, ter je bilo dogovorjeno, da se v kratkem začnejo pogajanja za določitev razmejitev teritorialnih voda v Tržaškem zalivu.«

Po klavnem zaključku, ki ga je ne davno imelo rimsko zasedanje italijansko-jugoslovanskega mešanega odbora, katerega naloga je, da svetuje in budi nad manjšinsko politiko v obeh conah nekdanjega STO-ja, je bilo sklicevanje na »posebni statut, veljavne sporazume in odnose dobrega sosedstva« več kot potrebno in umestno. Bilo je nujno, ako se ni hotelo zapreti poti za sporazum in sredi miru pogaziti prevzete obveze.

Jasno je, da so se taki, ki bi slovensko manjšino na Tržaškem najraje utopili v žlici vode, čutili prizadeti. Njihovo zadovoljstvo nad »trdo roko«, ki naj bi jo bila uveljavila italijanska delegacija na rimskem zasedanju mešanega odbora, je bilo skaljeno. Zgodilo se je še, da je na nedeljo po Folchijevem obisku prenehal izhajati »Corriere di Trieste«, da so v Istri prav tako nenadno odstavili, oziroma premestili na nove dolžnosti nekaj visokih funkcionarjev, ki niso imeli pravilnega odnosa do tamkajšnje italijanske manjšine. Od tega, pa do sklepanja, da so Jugoslavi to napravili zato, da bi ugodili Italiji, je bila kratka pot. In ker v politiki, vsaj kdor je pameten, ne napravi ničesar zastonj, so se trdoživni tržaški ekstremisti takoj zaskrbljeno vprašali: kaj bo pa zdaj? Kaj bo ukrenila Italija, pa vendar ne bo Slovencev javno priznala, uzakonila in začela izvajati kakšne v memorandumu in posebnem statutu navedene pravice?

Naravnost neverjetno je kako so dvignili svoj glas ob sami misli, da bi država napravila to kar je edino pametno, politično koristno in potrebno, ako hoče tvorno prispevati k odpravi narodnostne mržnje, občutka zapostavljenosti in pravne nesigurnosti vseh pravic, ki imajo kakršnokoli zvezo s slovensko etično propadnostjo posameznika in manjšine. Namesto, da bi obžalovali, da se to ni zgodilo že leta 1918, leta 1945, ali vsaj takoj leta 1954, se še vedno upirajo, protestirajo in kričijo, vztrajajo na pozicijah in pri pogledih, ki so ponovno in ponovno dokazali svojo popolno zgrešenost in škodljivost, že vse odkar so ti kraji prvič prišli pod italijansko upravo. Tako še enkrat izpričujejo, da še vedno ne razumejo novega časa in njegovih potreb.

Dovoljujemo si pa meniti, da (Nadaljevanje na 2. str.)

DIPLOMATSKA POTOVALNA SEZONA

ALI NE BI KORISTIL TUDI KAKSEN ASPIRIN?

NOVI IZVRŠNI ODBOR KD je po svoji sestavi veren odraz florentinskega kongresa krščanske demokracije. Generalni tajnik Moro ne precenjuje zmage svoje in Segnijeve struje, kajti nesporno je, da je s Fanfanijem in levim krilom KD na kongresu simpatiziralo veliko več delegatov kot pa bi to sodilo po izidu glasovanja. Fanfani je izšel s kongresa vse prej kot poraženec in Moro mu je trezno pomnil vplivno udeležbo v novem izvršnem odboru stranke, kar so fanfanijevcu tudi sprejeli. Tako je KD dobila enotno vodstvo, pri čemer je od 23 članov izvršnega odbora 12 dorotejcev, 7 fanfanijevcov, 2 sta desničarja (Scelbova in Andreottijeva struja), 2 pa zastopnika levice (sindikalistov in »baze«). Moro si je pridržal generalno tajništvo stranke in direktorstvo strankinega glasila »Il Popolo«, fanfanijevcu pa so dobili predsedstvo izvršnega

Dogodki po svetu

sveta (senator Zoli) in administrativno tajništvo (posl. Branzi), pod katerega spada tudi strankina blagajna. Ne gre torej za zgolj formalne koncesije. Večinska struja Moro-Segni je morala priznati opoziciji pošten delež v strankini upravi in samo tako si je zagotovila njeno sodelovanje.

Pri tem se v stranki nesmiljeno nadaljuje borba med posameznimi strujami in usoda Segnijeve vlade je odvisna od ravnotežja, ki ga morajo Moro in prijatelji vedno na novo popravljati in loviti. Jasno je, da ostane pri sedanjih sestavi parlamenta KD lahko na vladi samo dokler bo vsaj na zunaj ohranila enotnost. Če v tem ne bi uspela, potem je sestavitev drugačne za delo sposobne vlade takorekoč nemogoča in slediti bi morale nove, predčasne parlamentarne volitve.

TITO je na plenumu centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije očitil delegatom, da so se pri razpravljanju premalo dotaknili raznih napak in pomanjkljivosti pri delu komunistov. Povedal je, da je od sindikatov prejel statistični pregled raznih pomanjkljivosti in napak, ki se ponavljajo ter postajajo takorekoč praksa. Poudaril je potrebo ostre borbe in partijskih sankcij proti raznim pojavom nediscipline, samovolje, nepravilnega odnosa do delavcev in članov kolektivov. Nekateri gospodarji, skrbje za se in zanemarjajo interese celote. Tito je nadalje omenil pojave vneodgovornega pripovedovanja in kritiziranja, kar zagrešijo razni gospodarski funkcionarji celo v razgovorih z inozemskimi zastopniki. Takšnim je napovedal ne samo partijske, temveč tudi kazenske sankcije.

Kakor vidimo ne očitajo jugoslovanskim komunistom njihovih napak samo njihovo politični nasprotniki in nezado voljni državljani. Razni negativni pojavi so se že tako posplošili in zavzeli tak obseg, da ni mogoče mimo njih niti generalni sekretar jugoslovanske KP.

DVA GOSPODARSKA BLOKA imamo zdaj v Zahodni Evropi. Prvega tvori šest članic »Skupnega tržišča«, v katerem so Nemčija, Francija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luxemburg, za vstop pa sta že prošili še Grčija in Turčija. Drugega predstavlja sedem držav tzv. »Evropskega združenja svobodne izmenjave«, ki ga vodi Velika Britanija. Njegovo ustanovno listino pa so podpisali 20. novembra v Stockholmu. Članice te skupnosti je tudi Avstrija. Oba bloka imata v programu popolno odpravo carin v medsebojni trgovini svojih članic. Te bodo na gospodarskem področju najtesneje sodelovale

in bodo predstavljale napram tujini eno samo carinsko enoto.

V zvezi s to gospodarsko cepitvijo Zahodne Evrope se seveda pojavlja zaskrbljenost, čeprav predstavniki obeh blokov vztrajno ponavljajo, da ne bodo trošili svojih sil v medsebojni borbi, da bodo sodelovali ter se končno sporazumeli. Znano je n. pr. da je zahodnonemški minister za gospodarstvo Erhardt zagovoril združitve obeh blokov v eno samo celoto in da je bila »zveza sedmih« ustvarjena bolj zato, da bi se države, ki niso članice Skupnega tržišča lažje in uspešneje pogajale z njim, ne kot njegova konkurenčna ustanova. Toda vkljub temu je bojazen pred cepitvijo zahodnoevropskih gospodarskih sil upravičena. Zato moramo tembolj pozdraviti vest, ki pravi, da sta se kancler Adenauer in britanski premier Macmillan zedinila za dolgoročni načrt, po katerem bi postopoma uredili čili področje svobodne izmenjave, ki bi obsegalo vse članice Atlantske zveze, torej tudi Združene države in Kanado.

Seveda je to stvar bodočnosti. Če bi pa bil ta cilj enkrat dosežen, bi ob obalah Atlantika nastal gospodarski blok, kakršnega v zgodovini človeštva še ni bilo. Toda pred tem bo treba seveda najprej združiti Evropo, gospodarsko in politično.

POTOVANJA PO SOVJETSKI ZVEZI so za tuje še vedno sorazmerno draga. To izhaja iz izjav, ki jih te dni podal zastopnik sovjetske tujskoprometne agencije »Inturista« v Rimu. Povedal je, da je od leta 1956 do danes obiskalo Sovjetsko zvezo že nekaj tisoč Italijanov, dočim je Italija cilj številnih skupnih potovanj sovjetskih državljanov.

Po Sovjetski zvezi, kjer je vse regle mentirano, je bilo doslej za tuje obiskovalce možnih petnajst različnih potovanj. Zdaj mislijo to število povečati na 55. V dovoljeni obisk bodo poleg Moskve, Leningrada, Kijeva in drugih večjih mest vključili tudi baltične kraje, poglavitna sibirski središča ter letovišča na Krimu in Kavkazu.

Sovjetski zastopnik je tudi povedal, da tujeja obiskovalca, ki potuje sam po Sovjetski zvezi, stane življenje na dan po 6000-10000 lir, k čemur mora dodati še prevozne stroške. So pa tudi skupstinska potovanja, ki trajajo po osem dni in znašajo vsi stroški zanja nekaj manj kakor 80.000 lir.

NACT ZA RAZVOJ SREDOZEMLJA je izdelala mednarodna organizacija za kmetijstvo in prehrano (FAO). Načrt je sad triletnih študij ter zajema obdobje prihodnjih 20 let, ko bo prebivalstvo področnih držav predvidoma naraslo od sedanjih 175 na 245 milijonov ljudi. Načrt naj bi izvajali na prostoru, ki sega od Portugalske in Maroka vde do Iraka. Njegova zamisel je, da bi Sredozemlje, ki je bilo nekoč najnaprednejši del sveta in je zibelka zahodne civilizacije, doseglo sodobno blaginjo.

† dr. Gregorij Rožman

Dne 16. novembra ob pol štirih zjutraj je v Clevelandu, v Združenih državah, umrl na posledica srčne kapi v starosti 76 let prevz. škof ljubljanski dr. Gregorij Rožman. Z njim je legel v grob eden najpomembnejših Slovencev našega časa, najvidnejša osebnost v slovenski emigraciji.

Rodil se je, škof dr. Rožman dne 9. marca 1883 v Dolinčičah, v župniji Smihel pri Pliberku, na Koroškem. Bil je šesti otrok v trdni slovenski družini. Zaradi njegove nadarjenosti so ga starši poslali v višje šole v Celovec. Leta 1904. je z odliko napravil maturino in se vpisal v bogoslovje. Leta 1907. je bil posvečen v dohovnika. Nastopil je svoje prvo kaplansko mesto v Borovljah, toda na željo škofa Kahna je kmalu odšel na Dunaj, kjer je leta 1912 doktoriral v cerkvenem pravnem. Leta 1913 se je vrnil v Celovec in postal profesor cerkvenega prava ter spirital v krškem bogoslovju, podobno kot več kot pol stoletja pred njim Anton Martin Slomšek.

Ko je bila leta 1920 v Ljubljani ustanovljena slovenska univerza, so ga poklicali, da je prevzel mesto pomožnega škofa, da pomaga takrat že zdravstveno šibkemu škofu dr. Antonu Bonaventuri Jegliču. Ko je škof Jeglič leta 1930 stopil v pokoj, je postal dr. Rožman njegov naslednik. Bil je po vrstnem redu 29. škof ljubljanski in je to ostal dolgih 30 let.

V drugi svetovni vojni se je prevz. dr. Rožman odločno postavil na protikomunistično stran, pri čemer je dosledno ostajal zvest interesom svojega naroda in se zavzemal za vse preganjane in trpeče. Veliko je storil za združitve slovenskih demokratičnih sil in marsikdaj je posredoval za izravnavo njihovih medsebojnih trenj. Fanatizem mu je bil tudi in

svoje poslanstvo je dvignil nad dnevno politiko. Če je pri tem bil dosleden nasprotnik komunistov, je s tem kvečjemu dokazal svojo dalekovidnost. Maja 1945, ko se je zmaga nagnila na njihovo stran, je odšel v begunstvo.

Prevz. škof dr. Gregorij Rožman je tudi v tujini ostal zvest svojim pogledom in delovanju. Naselil se je sredi najmočnejše slovenske kolonije v Združenih državah, v Clevelandu, odkoder je vsako leto obiskoval središča, po katerih so raztreseni Slovenci po vsem svetu. Tržaške in goriske romarje je zadnjič srečal v Lurdu, leta 1957.

Kot aktivni slovenski škof je dr. Gregorij Rožman med drugo svetovno vojno moral imeti oficijelne stike z vsakokratnimi okupatorji. To so komunisti, ki ga zaradi njegovega načelnega nasprotovanja niso mogli videti, do skrajnosti izrabili in izmalicili. To je sam povedal v pridigi, ki jo je imel 12. decembra leta 1943 v ljubljanski stolnici. Dejal je, da govori tako so ga videli enkrat v fašistični uniformi, drugič v uniformi nemškega generala, da ga dolžijo, da se je na Bledu pogajal z Nemci za uničenje Slovencev, da je bil v Zalogu s puško v roki in to v času, ko sploh ni zapustil svoje sobe.

Dr. Rožman se je pri tem sklical na sv. Pavla in je poudaril, da zanj ni važna ljudska, temveč božja sodba. Zdaj je stopil pred njo in je bogat trpljenja dobil svoje plačilo. A tudi zgodovina, ki sodi na daljši rok in z večjo nepristranostjo, mora priznati dr. Gregoriju Rožmanu značajnost, zvestobo idealom, službi ter narodu, iz katerega je izhajal in za katerega je živel. To so odlike, ki preživljajo čas ter jim tudi nasprotna zmaga ne more odvzeti njihovega plemenitega leska in vrednosti.

VESTI z GORIŠKEGA

Nemški socialisti za razvojno mirno osvoboditev delavcev

V Bad Godesbergu so na svojem kongresu nemški socialisti zavrgli marksistično misel revolucionarne zrušitve kapitalističnega sistema in po njem ustrojene države za prevzem oblasti in postavitve socialističnega reda. Nemški socialisti so se zedinili na razvojno program za mirno dosego osvoboditve delavstva.

V kratkih besedah povedano so se nemški socialisti oprijeli stroge demokracije v iskanju progresivnega političnega in gospodarskega napredka delavcev. Ne več revolucionarnih gesel in groženj ter namenov, ampak sprejem razvojne linije do čim večjega napredka v blagostanju. Sprejeli so zakon spoštovanja zasebne in javne lastnine, prostega gospodarskega udejstvovanja in pridobivanja, ker so pač razumeli, da je tudi v vsem tem možno napredovati in delavstvo postopoma privedi na raven osvoboditve izpod trdega kapitalističnega jarma.

V drugih besedah povedano, so nemški socialisti ovrgli vse revolucionarne teorije svojega sorojaka in učitelja Marksa, ki je pridigal, da bo delavstvo strnjeno v mogočno silo revolucionarno zrušilo kapitalistični sistem in na njem ustrojene države ter uvedlo nov socialistični sistem na popolni gospodarski enakopravnosti pod kontrolo socialistične države, reci vlade socialistične stranke.

Nemški socialisti so razumeli nekaj čisto jasnega, da mora marksizem po revolucionarni teoriji nujno zabresti v krvoločno diktaturo in s tem odpraviti tiste človečanske svobode, proti kršitvi katerih so socialisti med prvimi dvignili svoj oster glas, ker so pač bile teptane osnovne pravice človeka. Pred očmi pa imajo socialisti, ki jim je do človečanskih svobod in do resničnega blagostanja delavcev, komunistične diktature, kjer so delavci prav za prav državni sužnji. Ni druge izbire kot demokracija, ki proglašuje vse človeštvo enakopravno in enako vredno solidarnosti pomoči za napredek v iskanju gospodarskega blagostanja ob ohranitvi vseh človečanskih svobod, kjer najdejo izraz tudi zasebne in državljanske. Zadnje angleške volitve so nekaj naučile, in sicer, da je delavstvu za gospodarski dobitnik in da je to moči doseči razvojno tudi v kapitalističnih državah. Celo brez izgube svobode in prostosti, kako se to dogaja v komunističnih državah. Samo dva sistema se danes merita, kapitalistični z močnim poudarkom demokracije in popolne enakopravnosti vseh državljanov in komunistični s še bolj močnim poudarkom absolutne diktature stranke in prvakov stranke nad vsemi državljani, to je nad delavci. Pot, ki so jo sedaj zavzeli nemški socialisti je demokratična in utegne biti delavcem najbolj ugodna. S.

Užljeni Števerjanci

Števerjanski občinski svet je sklenil kupiti lepo sliko slovenskega umetnika g. Miheliča z domačim motivom. Inšpektorat

Ne razumejo časa

(Nadaljevanje s prve strani)

je med interesi tega glasnega dela tukajšnje italijanske večine in dalekosežnejšimi interesi države velika razlika. Zadeva je sicer delikatna, toda prepričani smo, da bo Rim prej ali slej moral poseči v ta prerekanja in kolebanja ter nekaj ukreniti. Slovenska manjšina v Trstu torej čaka, da se ji končno vendar že enkrat pove in pokaže, ali so v Londonu objavljene manjšinske pravice samo kos papirja ali za vse obvezna stvarnost.

Po Folchijevem obisku v Beogradu je ta odgovor še nujnejši kot prej.

Toliko glede odmeva, ki ga je imel prvi navedeni odstavek zaključnega poročila o Folchijevem obisku v Jugoslaviji. Nihče pa ni pričakoval, da bo tudi drugi, tj. tisti, ki govori o določitvi končne mejne črte, povzročil reakcijo, v kateri se bodo znašli v skupnem objemu skrajni desničarji in levčarji. Italijanski komunisti so namreč prvi dvignili in še vedno vzdržujejo hrup, da so v nevarnosti nekateri deli ozemlja miljske občine. Poudarjajo, da je rešitev tržaškega vprašanja po njihovem začasna, da se torej na Tržaškem ne more govoriti o »meji« med dvema državama temveč kvečjemu o »razmejnitveni črti« dveh področji.

Mislimo, da sklepamo pravilno, če rečemo, da so vse te govorice izvirale iz trte. Vsekakor pa je to komunistično postopanje zgovorno in vredno, da si ga zapomnimo.

lepe umetnosti je izdal povoljno mnenje za nabavo slike. Toda provincialni upravni odbor pri goriški prefekturi sklepa občinskega sveta ni potrdil. Pravijo, da ga ni potrdil češ, da ima občina neuravnotežene finance. Ljudstvo pa meni, da je provincialni odbor tako ravnal, ker gre za sliko slovenskega umetnika z domačim motivom. Tako utegne tudi biti, ker je goriška občina ob hudo slabih finančnih nakupila celo nepotrebno violino in drugo, ne da bi provincialni odbor skiep zavrnil. Tako je zato, ker Slovenci nimajo v provincialnem odboru svojega zastopnika. Ljudstvo zahteva, naj občinski svet vztraja, ker imamo Slovenci polno pravico nabavljati si slike svojih slikarjev.

Žalostna „Arena di Pola“

»L'Arena di Pola« od 17. novembra 1959 je prinesla obširen uvodnik proti tistim istrskim Italijanom, izseljencem, ki jih je srečala pamet in so začeli gledati na preteklost in na stvarnost Istre trezno in močeno ter so se otreli vseh predsodkov, zlasti pa vsake mržnje in hudobije do slovenskega rodu v Istri.

»L'Arena di Pola« se močno zaletava v te poštene italijanske značaje, ki jim je predvsem za priznanje spoštovanje resnice in mirnega sožitja s slovenskim ljudstvom, kateremu priznavajo zdaj tiste pravice, ki so mu jih pretekli italijanski režimi in premočni nestrpni zanižali in neusmiljeno teptali.

»L'Arena di Pola« poudarja in zagovarja nekdanji iredentizem glede Istre in

še vedno vztraja na potvorbi zgodovine češ, da Slovani niso v Istri avtohtono ljudstvo, ampak da so se tja vtihotapili na škodo Italijanov ter kliče na pomoč samega Danteja, ki v svojem poetičnem navdihu tudi ni vedno poznal in zagovarjal stvarnosti.

Res je, da se je italijanski iredentizem v Julijski krajini preveč nacionalistično in šovinistično napihoval in šopiril, vedno na škodo slovenske stvarnosti. Zato ni čuda, da mnogi pristni italijanski možje gledajo na preteklost z upravičenim nezadovoljstvom, ker so pač razumeli, da ravnanje s Slovani ni bilo pravično. Ti možje, ki niso nobeni renegati kot jih žal v velikem številu še vedno srečamo, ampak pošteni Italijani, spoštljivi do pravice svojega soseda, kateremu priznavajo kar mu gre.

Take Italijane pozdravljamo Slovani z zadovoljstvom, in jih radi imamo za prijatelje in ne za sovražnike, ker smo za mirno sožitje med nami in njimi ob spoštovanju medsebojnih pravic.

Izmenjava pripornikov

Agencija Italia poroča, da je bil ob priliki Folchijevega obiska v Beogradu dosežen sporazum, da Italija in Jugoslavija izpustita iz svojih zaporov nekatere politične obsojence, in sicer da Italija izpusti na svobodo jugoslovanska državljana Guerrina Fercovicha in Marizana Cetina, Jugoslavija pa italijanska državljana Alfreda Bonettija in Emila Fontanota, oba iz Trsta.

S seje občinskega sveta

Na zadnjih sejah, ki se vršijo od 6. novembra tudi po dvakrat na teden, je goriški občinski svet razpravjal na pestrem dnevnem redu in je med drugim potrdil sledeče odločitve predloge: Najem osem milijonov lir posojila za ureditev ceste v Standeržu do meje sovodnjske občine. Cesto bodo utrčili in asfaltirali, ker gre po njej velik promet tudi z težkimi kamjoni. Dva milijona lir prispevka za prihodnje leto. Oprema treh operacijskih sob v novi splošni bolnišnici. Stroški bodo znašali 9.500.000 lir. Tožba proti družbi Bozzini in Gionchetti, ki je do lani pobirala davek na potrošnje in izgleda, da ostala občini dolžna visok znesek denarja. Na drugi strani moramo zaradi objektivnosti povedati, da je postavila tudi družba svoj denarni zahtevak do občine, vendar v mnogo manjšem obsegu. Tvrdba je predlagala tudi imenovanje arbitražne komisije za ureditev sporov. V nekaterih ozirom ima po pogodbi prav zahtevati arbitražo, v drugih pa ne. Tako so namreč menili naši svetovalci. Kakor znano, je družba Bozzini in Gionchetti vložila pritožbo na Državni svet proti sklepu občinskega sveta, ki je lanskega decembra izročil pobiranje davka na trošarino ustanovi INGIC. Zadeva pred Državnim svetom je v teku.

Občinski svet je nadalje potrdil sklep za ojačanje razsvetljave v Sentmavru in po raznih drugih krajih.

V komisijo za predlog občinskega obračuna tekočega upravnega leta so bili izvoljeni trije svetovalci, in tako tudi za pregled obračuna občinskega podjetja za luč, vodo in plin. V nobeni teh komisij nismo Slovenci zastopani. V drugi bi lahko imeli svojega člana, če bi bili na seji prisotni vsi štirje slovenski svetovalci. Tako je za tretjega člana bil imenovan komunist, in sicer s tremi glasovi.

V dveh davčnih svetih, ki štejeta vsaka po deset članov, je bil izvoljen samo en slovenski zastopnik od petih, predlaganih. Do letos smo Slovenci bili dobro zastopani v obeh davčnih svetih. Ker je načelnik mestnih stražarjev prošil za premešitev na upravni oddelek in ni druge izvežbane moči, ki naj bi prevzela njegovo mesto, je občinski svet odobril predlog odbora, da se pokliceta iz Trsta dva izvežbana policijska načelnika, ki bosta izmenoma za dva-tri mesece vodila goriske stražarje in jih učila pravilne in točne službe.

V sredo 25. novembra je župan naznanil na seji, da pride 2. decembra na vrsto interpelacija naših svetovalcev glede vpisa nekaterih slovenskih povratnikov iz Jugoslavije v imenik stalnih prebivalcev. Vpis, ki ga odbor odklanja, ali zavlačuje.

Odmev sestanka Slovenske dem. zveze

Na sestanku Slovenske demokratske zveze v Gorici 8. novembra so govorniki poročali mnogo več kot so listi priobčili. Delavci in kmete je namreč zelo zanimalo socialno in gospodarsko vprašanje ter nastopi vodstva SDZ in naših izvoljenih predstavnikov v samoupravne svete. Tako smo udeleženci z zadovoljstvom sledili poročilu goriških občinskih svetovalcev in članov vodstva SDZ o njihovem pravočasnem nastopu ob priliki krize v goriškem podjetju SAFOG. Levčarji so namreč zadevo krize napihovali tako, da so že vrabei na strehi razumeli, da jim je

bil več za politično gonjo in izrabljanje položaja, kot pa za obrambo koristi delovnega ljudstva. Naši občinski svetovalci pa so bili nastopili trezno in plodno, saj so marsikateri njihovi nasveti bili sprejeti in ostvarjeni. Danes je kriza mimo nas in marsikateri delavec priznava tudi našim izvoljenim predstavnikom ljudstva, da so se skrbno in pošteno pobrigali za uspešno obrambo koristi delavstva, ne glede na njihovo jezikovno pripadnost. Predlog za izplačilo poštene odpravnine zaposlenim v SAFOG, ki bi se hoteli službi odpovedati, so baje časovno stavili prav naši občinski svetovalci. Na razmerje, čeprav dobro vedo, da v teh razmerjih SAFOG ne more zaposliti več kot določeno število delavcev, in torej da ni moči niti misliti na nove sejemje.

Kriza brezposelnosti je seveda v Italiji velika in je treba najti izhodišče iz težekega položaja. V SAFOG pa ni moči spraviti večjega števila delavcev kot jih že ima, ker bi sicer zopet zašla v še ostrejšo krizo od prejšnje.

Udeleženec sestanka.

Razstava slikarja prof. Saksida

Sredi meseca novembra je v Gorici razstavljal svoja dela slikar prof. Rudolf Saksida, ki se je tu rodil leta 1913.

Tako smo Goričani imeli priliko občudovati trinajst lepih slik našega rojaka, ki so vsa pravi izraz umetniškega čutenja in poleta v svet nekam bajnega, tudi dramatičnega življenja.

Saksida je preživel dve svetovni vojni in še marsikaj drugega, zato se zdi, kakor da se hoče dvigniti nad vsa doživljata tega sveta. Njegova bogata umetniška duša najde izraza v slikah, ki kažejo hkrati odboj preživelih boleti in zalet v svet idealizma.

Vsak prizor, ki ga na slikah vidimo, utegne predstavljati kako posebno umetniškovo doživetje, ki mu je ostalo v spominu in se močno zadržalo v globino njegove moške, pa vendar blage in občutljive duše ter je nanj tako silno vplivalo, da mu ni moglo iz spomina, niti ga pomiriti. Odtoč njegovi pomembni in poučljivi motivi.

Nemir ljubezni do lepšega, do vzvišenega in popolnega, bi rekli ob nekateri njegovi sliki.

Zivljenje ima seveda svojo dramatično stran, ki je slikar Saksida ne zamočil in ne zatajil, ampak prikaže kakor jo on vidi in pozna.

Vsakdo, ki slikarja pozna, razume, da je on zadnja leta doživel velik razvoj. Postal je še večji mislec in oblikovalec misli kot je bil. Misli ki niso trenutne in bežne, ampak prihajajo iz preteklosti, motrijo sedanost in silijo v bodočnost.

Tehnika izražanja in barvna skladnost pa kaže na veliko ekspresionistično zmožnost slikarja prof. Saksida.

Slike ki smo jih videli in ki so nas zavzele so: letéča ptica, mrtvo mesto, noturno z mačko, noturno z jadrnico, portič,

Spremembe v Slov. Pravdi

Na prošnjo našega dopisnika objavljamo ponatis »Klic Triglav« o spremembah in nalogah Slovenske Pravde, organizacije, ki je pri sreju tudi nekaterim našim čitateljem.

MEDKONTINENTALNA DEMOKRACIJA NA DELU

Skoro deset mesecev je potekala IV. redna skupščina Slovenske Pravde, kot je razvidno iz poročila, ki je bilo začeto septembra poslano tisku. Toda če pomislimo, da so na njej sodelovali člani, ki prebivajo v osmih državah, potem najbrž res ni bilo drugega izhoda, če naj bo res omogočeno vsem članom, povedati svoje mnenje, stavljati predloge, glasovati o njih in voliti novo vodstvo.

Značilnost te skupščine je bila razprava o spremembi Pravdinega značaja, združena z debato o novih pravilih, ter razgovorov o možnostih, kako priti do tistega KLICA TRIGLAVA, ki ga izdaja Slovenska Pravda. Razprave je bilo precej tudi o slovenskih narodnih manjšinah.

Zakaj je dejansko prišlo do spremembe Pravdinega značaja, iz poročila ni povsem razvidno, razen da so jo narekavale »spremenjene mednarodne pa tudi emigrantske prilike«. Vendar pa je napovedana posebna izjava novega izvršnega odbora, ki bo pojasnil to spremembo.

Zaenkrat vzemo, da je namen Slovenske Pravde »delovati za uveljavljanje politične demokracije v slovenski državi in v skupnosti jugoslovanskih narodov ter za zaščito slovenskih narodnih manjšin s tem, da proučuje politična in splošno družbena vprašanja ter pospešuje svobodno razpravljanje. Z ozirom na dva protipredloga k temu členu pravil, (ki nista omenjala zveze z Jugoslavijo) in dodatnemu pojasnilu v poročilu za tisk, je raz-

vidno, da Slovenska Pravda odslej ne bo imela kakšnega programa, ampak bo upoštevala obstoječe stanje, ki je danes republika Slovenija in jugoslovanska federacija. Sklepati bi se dalo, da bo treba pač pravila spremeniti če bi se slovenski narod odločil za kakšno drugo kombinacijo. Toda kakršna naj že bo, Slovenska Pravda je očitno obvezana boriti se za demokracijo v njej in braniti pravice naših narodnih manjšin. Ker je pasus o »sredstvih v omenjenem členu sila raztegljiv, bi bilo mogoče sklepati, da bo Pravda z javno razpravo do vseh mogočih politično-družbenih vprašanj budila zanimanje zanje in o njih seznanjala domačo in tujo javnost. Poudarek torej ni na borbi za oblast, kjer bi naj uveljavila svoj program - Slovenska Pravda ni stranka in nima programa! - ampak na vplivanju na javno mnenje, ki v končni stopnji odloča.

DVOJNO CLANSTVO

Značilnost je tudi, da so redni Pravdini člani lahko kateregakoli državljanstva (koncesija Slovincem, ki sprejemajo tuja državljanstva in onim, ki bivajo ob mejah), izredni pa katerekoli narodnosti. »Če se strinjajo s ciljem in namenom Slovenske Pravde«, - in če jih sprejme Pravidni odbor kajpak. To naj bi bila logična posledica, če misli Pravda pridobiti prijatelje tudi med tuji.

Iz določila, da so politični sklepi občnega zbora samo priporočila in iz dejstva, da Pravda nima političnega programa, sledi, da so v njej lahko včlanjeni pripadniki političnih strank odn. da so člani Slov. Pravde lahko včlanjeni v političnih strankah. Ali ni v tem nevarnosti za obstoj Pravde? Čujem, da so bili takšni pomisleki izraženi tudi na skupščini. Odgovor pa je bil, da je v novih pravilih dovolj garancije, da ne bo prišlo v organizaciji do revolucije.

I D E J E

A vendar, četudi Pravda nima programa, mora le imeti nekaj vodilnih idej, na katerih stane njena demokratska prizadevanja. Te ideje so zapisane v uvodu pravil, po katerem se bo Pravda prizadevala, »da bi bili vsi Slovenci deležni pravičnosti in socialnem, gospodarskem in političnem pogledu, ki je možna le, če državljani uživajo svobodo vesti, izražanja: enakost v izkoriščanju najširših možnosti za osebni razvoj in napredek in če obstoja vzajemno sodelovanje med posamezniki. Le na ta način bo zagotovljeno dostojanstvo človeka in edinstvo naroda«, zaključuje uvod.

Zanimivo je tudi še, kakšna vloga je zaupana vsakokratnemu nadzorniku Slovenske Pravde. On ni samo finančni revizor, kot je to običajno v vseh organizacijah, ampak je razsodnik v vseh vprašanih postopka (nad njim je še občini zbor) in ima pravico sklicati izredni občni zbor. Vloga, ki v gotovem oziru spominja na položaj »ombudsmana« v skandinavskih deželah, o čemer je bilo pred nedavnim precej pisanja v britanskem tisku.

Iz poročila je tudi razvidno, da je bilo pred leti razpisano posojilo za izdajo knjige o Slovincih vrnjeno razen enega deleža v znesku 2 sterlin, ker je prizadeti šel v Jugoslavijo, ne da bi sporočil svoj naslov ali terjal svoj delež. Skupščina je naročila, naj bo ta znesek izroččen Socialnemu skladu.

Glede tiskanja KLICA TRIGLAVA ni bil storjen noben odločilen korak, ampak je bila naročena sestava tehničnega odbora, ki naj prouči to vprašanje. Sklenjeno je še bilo, da naj ima Pravda manjšinskega referenta.

Pri razpravi o proračunu je propadel predlog o povišanju članarine. Tako ta še vedno ostaja 2:80 sterlin na leto, v čemer pa je vključeno zastojn prejemanje KLICA TRIGLAVA, (ki ga pravda plačuje upravi lista za vsakega svojega člana, ki ni v zaostanku s članarino.)

NOVI ODBOR

Pri volitvah za novi izvršni odbor je nekaj sprememb. Tako ni vanj kandidiral g. Stanič, ki je postal namestnik nadzornika. Dosedajni nadzornik g. Gruđen se je umaknil g. Erženu, sam pa je prišel v izvršni odbor. V njem so še gg. Boršnik, Farkaš, Pleničar in Tomažič. Iz poročila je tudi razvidno, da je kandidiralo v odbor šest članov, a da je dobila potrebno število glasov le petorica.

SMRTNA KOSA

V ponedeljek 16. novembra je v Trstu umrla g.na Marija Peršolja, sestra g. Alojzija iz Gorice, ul. Torriani. Pokopali so jo naslednjega dne v Pevmi pri Gorici. Njemim preostalim sorodnikom, zlasti g. Alojziju, zvestemu čitatelju našega lista, izražamo naše iskreno sožalje.

V soboto 14. novembra je umrla v Gorici gospa Amalija Fajt roj. Cerne, stara 67 let. Meseca maja 1945 so ji odpejali dva sinova domobranca, lani meseca novembra pa ji umrla tudi hči. Uboga gospa je zaradi izgube sinov in potem še hčere hudo trpela in končno je tudi ona odšla k večnemu počitku.

Bila je gospa dobrega srca in taka ostane vsem, ki so jo poznali, v lepem spominu. Preostalim sorodnikom, možu g. Ivanu in sinovom ter vsem drugim iskreno sožalje!

(General de Gaulle III. zvezek vojnih spominov »Le salut 1944-46«)

Zablode in škodljivosti...

Kako potvarjajo narodne značilnosti

Anatol J. Mihajlovski

Boljševiki govorijo o novem sovjetskem človeku prav tako kot sta Hitler in Mussolini pridigavala o popolni preobrazbi germanskega oziroma italijanskega človeka. Vse to pa je ostalo in ostaja prostaka laž, ker bistva, ki razlikuje en narod od drugega ni mogoče nasilno spreminjati. Boljševiški poklicni revolucionarji ali srepogledi slovenski komunistični zagriženec sta prav tako izkrivljeni podobi ruskega ali slovenskega naroda kot sta potvorbi nacistični morilec ali fašistični histerik nemškega oziroma italijanskega naroda.

Dejstvo je, da so Nemci na svobodnih volitvah z 80 odstotno večino priklicali na oblast Adolfa Hitlerja, kakor je tudi dejstvo, da ruski narod prav tako kot slovenski narod vse doslej še nista bila deležna pravice, da na svobodnih volitvah potrdita ali zavrzeta komunistično diktaturo. Prav zato Nemci gotovo niso poklicani, da predstavljajo svetovni javnosti značilnosti ruskega naroda, posebno še, če se pri tem poslužujejo potvorb in zgodovinskih laži.

Pre kratkim je izšla v Würzburgu knjiga pod naslovom »Ruski perpetuum mobile«, ki jo je napisal nekakšen Dieter Friede in so o njej z ugodjem poročali tudi nekateri italijanski desničarski listi. Zares nenavadna knjiga! Kajti vsaka, dobesedno vsaka trditve v tej knjigi je lažna ali netočna. Naravnost nevarna knjiga, ker apodiktično in dogmatično na novo poživlja teze pokojnega Adolfa Hitlerja (Mein Kampf), ki z njim vred očitno niso bile pokopane.

Med drugim čitamo: »...vladna preosnova v Rusiji ni ničesar spremenila. Rusko bistvo se ni predurogalo, ostalo je rusko, kot je bilo v vseh časih in pod vsemi vladavinami. Ruski so ostali cilji, ruske tudi metode. Nespremenjene so ostale poteze ruske politike: zavajevanja, aneksije, podvrženja - zankanje ruske sfinge. Zankala je pod carji, zanka v naših dneh pod Sovjetije.

Ce bi v teh stavkih zamenjali besedo »ruski« z besedo »nemški«, »carja« s »cesarjem«, oziroma Hitlerjem, bi imeli pred seboj izvleček knjige angleškega časnika »Cassandra« o Nemčiji. Metoda je identična...

Tiži, kakršen je Dieter Friede, so tako »tenkovestni«, da svoje teze dokazujejo s citiranjem nekaj »virov«, in sicer tako kot jim to kaže, medtem ko iste virov zamolčujejo, če ti virov njihove trditve postavljajo na laž. Majhen primer.

Dieter Friede piše: »V svoji »Zgodovini boljševiške Rusije« je zgodovinar Georg von Rauch dokazal enakost carske in komunistične politike: »Kot je carska politika od druge polovice 19. stoletja kole-

bala enkrat na Balkan... pa spet proti Srednji ali Vzhodni Aziji... in to v skoraj ritmični men, tako se tudi sovjetski politiki nudi alternativa, da prenaša težje zdaj v Srednjo Evropo, zdaj na Srednji ali Daljni vzhod, da bi na ta način neprestano pritiskala na zahodni svet...«

Prav ta Georg von Rauch pa zaključuje svoje resnično znanstveno delo z naslednjimi besedami: »Zgodovina boljševiške Rusije je mračno poglavje zgodovine človeštva... Vsekakor je boljševizem fenomen, ki si ga ni moči razlagati iz ruske zgodovine in ne zadeva zgolj ruskega človeka ali ostale narode Vzhodne Evrope in Vzhodne Azije. Boljševizem je sekularen pojav tehničnega množičnega stoletja, sin dvoobrazni postopek, katerega ena stran je produkt racionalizacije in mehanizacije človeške kulture, medtem ko je druga stran punt razumsko nedostojnih sil in demonskih instinktov človeške duše, ki je idealizem in humanizem že davno zavrgla. Boljševizma zato tudi ni mogoče krotiti z lastnimi močmi ruskega duha. Ali te sile bo ruski narod kravovo potreboval, ko se bo človeško in univerzalen okviru in vesoljni zavesti ponovno domislilo svoje dvojne človeške nature kot grešna kreature in istočasno kot stvarstvo po božji podobi in bo na ta način prebrodilo nihilizem današnjih dni.

Po tem citatu bomo v knjigi Dieter Friede zamenjali stikali, kajti ugledni zgodovinar bi na mah uničil vsa lažna pisateljevo konstrukcijo. Zelo samopasno in nekorektno operira Dieter Friede za okrepitev svojih »dognanj« tudi s statističnimi podatki. V neki časovni razpredelnici navaja glavne faze »ruske ekspanzije« od Moskovske kneževine (16200 kv. km)

do Sovjetije (1957: 22403000 kv. km). Za na drugi strani svoje knjige pa piše: »Aneksijski odpoved iz leta 1917 je pokazala, da so Rusi v manj kot treh desetletjih povečali svoje ozemlje za nad en milijon kv. km. Anektirali so: 1. 1919 Belu Rusijo (127000 kv. km); 1919 Ukrajino (452000 kv. km); 1945 Južni Sahalin, Kurilsko otočje (36000 kv. km)«...

Take številke kaj lahko zmotno vplivajo na nevednega in površenega čitatelja, in očitno je knjiga tem tudi namenjena. Dieter Friede pa bi v svoji lastni časovni

Opozorjamo javnost na deveti dobrodelni ples v soboto 6. februarja v hotelu Excelsior

razpredelnici ne smel prezreti števila, ki ga sam navaja (stran 162), namreč »1909 22.429.996 kv. km! V tem številu so vsebovane pač vse ruske aneksije od l. 1917 dalje (!) in kakor hitro bi postavil Dieter Friede Ruse in Sovjete tesno ene z drugimi, bi mu ne preostajalo drugega - če bi bil pošten - kot priznanje, da njegove »aneksije« niso nobene aneksije. Celo v primeru Južnega Sahalina bi moral objektivno priznati, da so to rusko zemljo l. 1905 »zmagovito« Japonci anektirali, in da si jo je »zmagovito« Sovjetija l. 1945 zopet »nazaj« vzela.

Prav takšne vrste so tudi piščevce »zgodovinske resnice«. Tako zatrjuje, da so Rusi l. 1919 anektirali Belo Rusijo in Ukrajino. Pri tem pa je spet pozabil na zgodovinarja Georga von Raucha, ki v svoji Zgodovini boljševiške Rusije ugotavlja: »Brest Litovska pogodba spada med najnesrečnejše mirovne zaključke v svetovni zgodovini... Medtem ko je pri Finski, Poljski in tudi pri baltičskih državah mogoče navajati etnografske, narodnopolitične in zgodovinske argumente za odcep teh dežel od Rusije, so stvari na jugu povsem drugačne. Ukrajina je bila z Veliko Rusijo združena s številnimi vezmi, ki so globoko zakoreninjene v zgodovinski zavesti. Kulturne skupnosti so bile močnejše od jezikovnih posebnosti...«

Mislim, da povedano zadostuje, da čitatelj spozna manire pisca knjige »Ruski perpetuum mobile«. Skoda pa, ki jo tako delo povzroča, je tako velika, da bi bilo neodgovorno za Slovane, da bi na take gorostanosti molčali, zlasti še ko se najdejo v Nemčiji in Italiji časniki in revije, ki ne skrivajo svojih simpatij do te knjige, ki ji sicer očitajo površnost in nestvarnost, ki pa ji priznavajo »pravilnost« osnovnih zamisli. To se pravi: komunistem ni nič drugega kot ena izmed zvrsti ruskega oziroma veleruskega imperializma, kar prija tudi našim krajevnim nacionalističnim nestrpnim (op. ur.). Pri tem pa nalašč pozabljajo, da sta Rusija in ruski narod že od samega začetka boljševiške diktature za kremeleške oblastnike zgolj sredstvo za doseg določenih namenov. Usodno grešijo tisti zahodni strokovnjaki za »ruska vprašanja«, ki vidijo v svetovni agresiji mednarodne

komunistične skupnosti zgolj narodno ekspanzivnost Rusije. Orjaška globalna usodna borba med svobodo in totalitarizmom se na ta način izmalči v politični preprič med »Vzhodom« in »Zahodom«. To pa ni samo pogrešno in nerealno, ampak izredno nevarno, ker se s tem vsi narodi pod komunističnimi diktaturami nehoteno očenjujejo za sovražnike zahodnega sveta.

Bistveni znak vsakega »imperializma« je, da postavlja narodne koristi in koristi svoje dežele stalno v ospredje vseh svojih ciljev in dejanj. Tako pozna vsak zgodovinski utemeljen »imperializem« zgolj geopolitično omejene cilje. Komunistična ekspanzija pa v svojih aspiracijah obsega celotno zemeljsko oblo, celotno človeštvo. Gotovo ni nobenega dvoma o tem, da n. pr. v Argentini, Avstraliji in Južni Afriki ni in ne more biti ruskih »imperialističnih interesov«. Komunistem pa je na zavajevanju teh mednarodnih »ključnih položajev« vsekakor interesiran. Skratka: Rusija je bila in ostaja operacijsko področje komunističnega svetovnega gibanja, in ruske narodne koristi bodo vedno podrejene svetovnemu komunizmu.

Ce se svobodni svet stalno udaja zmoli in v vsaki komunistični »vladici« sluti neke vrste narodnega zastopstva, ki naj bo še tako za nič, vendar predstavlja tudi narodne in državne interese zaslužnjega naroda, potem ni nič čudnega, če so posledice take utvare tako očitne. Vsaka komunistična vlada pa ni nič drugega kot izvršni organ mednarodne in internacionalistične zarotniške skupnosti, kateri se je posrežilo polastiti se in zaslužiti celo vrsto narodov in dežel, ki naj bi poslužile za uresničenje komunističnih zavajalnih načrtov po vsem svetu.

Tako torej izgleda resnični »ruski imperializem« sovjetskega carstva: očitna prevara za ruski narod (če komunistični poglavarji iz čistega samoohranitvenega nagona nenadoma odkrivajo »večno Rusijo«) in za zunanji svet. Ce naj bi bil komunizem zgolj zvrst »ruskega imperializma«, potem bi današnji zgodovinski spor predstavljal zgolj boj po oblasti med »ruskimi« in »ameriškim« imperializmom. Ce bi to bilo v resnici tako, ali bi potem za ostale narode ne bilo najpomembnejše, da se od tega boja distancirajo in ostajajo nevtralni? Ali se ne bi mogle nekoliko odkriti »britanski imperializem« sporazumeti z »ruskim imperializmom«, da bi na ta način skupno ovirala »ameriško« ekspanzivnost ali ponovno predramljenje »nemškega imperializma«? Ali ne bi bilo za »francoski imperializem« pametno, da se poveže z »ruskim imperializmom« proti vstajajočemu »nemškemu imperializmu«; kaj za »italijanski imperializem« ne bi bilo ustrezno povezati se z »ruskim imperializmom« in se sporazumeti o številnih velenjskih vprašanjih? In tako dalje, in tako dalje...

Komunistično vodstvo se prav dobro zaveda - in po potrebi to tudi izkorišča - da je na Zahodu vse preveč bistrih politikov in državnikov, ki še vedno mislijo o komunizmu s političnimi koncepti iz 19. stoletja: še vedno mislijo, da imajo pred seboj »Rusijo«, »Kitajsko«, »Poljsko«, in pri tem povsem prezirajo, da je odločilna politična stvarnost naših dni komunistična internacionala.

Knjige, kakršna je »Ruski perpetuum mobile«, še bolj slepijo množice svobodnega sveta, kot so že tako in tako zaslepljene s komunistično propagando.

Vse te misli veljajo seveda za vse satelitske države in tudi za Titovo Jugoslavijo.

Evropa se segreva

Poletje 1960 bo še toplejše kot je bilo preteklo. Tako napovedujejo vremenslovci. S tem tolažijo skeptike, ki se opirajo na stara izročila: vroče poletje plačujemo z ostro zimo. Vremenski preroki nadaljujejo: toplo vreme nas bo prihodnje leto presenetilo že februarja in marca in se bo še dalje kot doslej zavleklo v pozno jesen.

Eden najbolj znanih specialistov na tem področju, prof. R. Slinger je mnenja, da se bo meteorologiji že v kratkem posrečilo vremenske napovedi za leta v naprej z vsoto točnosti prerokovati. Med pripomočke za taka napovedovanja pristoje: radarske naprave za ugotovitev povečanja padavin v oblakih, postavljanje radijskih sond za ugotavljanje mehaničnih in fizikalnih sestavin ozračja, elektronične računске stroje za izračunavanje vremenskih zemljevidov, uporabo merilnih naprav, ki na velike razdalje registrirajo atmosferske nevihte.

Vremensko stanje na severni polobli naše zemlje se stalno preobrača od leta 1950 dalje. Snežni meteži in obmorskih področjih so komaj omembe vredni, led na severnem tečaju se je močno stanjšal, ribe potujejo na sever. Znanstveniki so ugotovili, da pomenijo podnebne spremembe - zadnje poletje je prvi tak znanilec - razvoj, ob koncu katerega bodo v Sahari - kot že nekoč - spet zelene lipe in bujke, na Grinlandiji (Zeleni zemlji) pa cvele češnje in marelice.

Ekvatorska črta se premika. Vremenslovci domnevaajo, da bo Srednja Evropa v doglednem času zašla na ekvatorsko črto. Ze dolgo je znano, da se celine stalno premikajo in so po mnenju mnogih učenjakov zgolj orjaški splavi, ki se gibljejo na poltekoči plasti magme. Večkrat se dogaja, da se zemeljsko ravnotežje zaradi plavajočih celin omaje in posledica tega je premik zemeljske osi.

Veliki potresi l. 1950 so bili očiten znak, da smo na pričetku takega razvoja. Seveda, Evropa bo tropsko ozemlje čez dobrih 2000 let. Takrat bodo po Sahari valovila žitna polja in bo cvel bombaž...

Ruski človek v Sovjetiji

»Literaturnaja Gazeta« v Moskvi poroča:

V nedeljskem jutru sem v naši vasi Kolodnja opazil na cesti tri ženske, ki so z vsjo naglico hitele mimo mene. Pogledi so jim strmeli v daljavo, dlani pa so stiskale na prsa. Če kmalu so izgubile v eni izmed vaskih hiš. Tudi sam sem zavil za njimi.

Vstopil sem v mrzlo vežo, iz katere je donela monotona pesem. Kmečka koliba je bila natrpana ljudi, ki so posedali v tesnih vrstah. Ozračje je bilo naravnost dušljivo.

V kotu sem opazil mlado ženo, vso zapirpo v obraz. Solze so ji polzele po licih. Pela je iz čiste nedotaknjene duše. Njen obraz pa ni izražal vsebine pesmi. Neka druga ženska si je z rokami pokrivala obraz, od časa do časa pa je histerično zanjavkala, dvignila glavo in z občudovanjem zrla na steno, na kateri so viseli koski blaga z verskimi izreki. Nato je spet omahnila v nepremičnost.

Ob oknu je sedelo nekaj mladeničev, ki so se včasih narahlo nasmehnili, ko pa je na podij stopila pevka, so prislunhili ugleševalnim vilicam in se pridružili ostalemu pevskemu zboru. Sledila je pesem za pesmijo.

Nenadoma pa se je zbrane množice postalil nemir. Vrata so se na stežaj odprla in med vratnimi oboji se je prikazal mladenič v športnem jopiču. Stopil je na podij in si popravljal nekaj plavih kodrov, ki so mu silili na čelo. Z dvignjenim pogledom proti stropu je pričel s komaj slinim pobožnim glasom: »Ljubi bratje in sestre! Vaša srca so napolnjena sreče in blagoslova! Vsi prisotni so vstali, nato poklekli in vpognjenih glav prisluskovali pridigarjevimi besedam, ki so obljubljale vrednim zveličanje.

Kdo je ta človek, ki je množice s svojo besedo in svojim obnašanjem s tako silo priklenil nase, sem spraševal. Mlad inženir, ki je zaposlen pri velikih javnih

delih. Na deloviščih so mi ga popisali kot enega najmarljivejših in najbolj požrtvovalnih graditeljev. In vendar, kje je oblast?

»Literaturnaja Gazeta« tudi sama ni k tej zgodbi ničesar pripomnila.

Likvidacija zasebne zdravniške prakse

Zdravniške zasebne prakse niso odpravili na pobudo slovenskih komunistk, samo v Jugoslaviji. Skupina sovjetskih zdravnikov v Rostovu je poslala prezidiju Sovjetske akademije znanosti resolucijo, v kateri obsoja zasebno zdravniško prakso in razglša, da želi v bodoče bolnike oskrbovati samo po državnih bolnicah in poliklinikah. Sovjetska akademija je pobudo z navdušenjem sprejela in priporočila vsem znanstvenim ustanovam, da temu zgledu sledijo.

Med satelitskimi državami odprava zasebne zdravniške prakse ne napreduje ta-

Res zanimiv pogovor

- Ti poslušaj, andemo a ballar sabato?
 - Perchè de no.
 - Bon, allora mu telefonam.
 - Ti a lui?
 - Sicuro, moje telefonske numere ne dam nobenemu.
 - Kje pa je tisti njegov negozio?
 - Me par, da je una parallela de via della Madonna.
 - Kakšen vestito si boš pa dala?
 - Tisti nov, ki ima bol piccolo scolaro.
 - O, ti si doma!
 - O saj res, ciao!
 - Ciao, arivederci jutri!
- Tako se je namreč razvijal pogovor v bluku med Križanko in Nubrezinko; torej povsem v duhu... komisarske odredbe o dvojezičnosti na Tržaškem?!

Plastični zobje

Ameriški listi poročajo o revolucionarnem tehničnem razvoju zdravljenja zob. Po novem tehničnem postopku je mogoča v duplinah izdrtih zob vdelava plastičnih zobovj. Prav tako je mogoča vsaditev prstinskih ali plastičnih zob tudi v zobne dubline, ki jih s kirurškim posegom »izkopljee« zobozdravnik.

V bolnišnici Rhode Island je dr. Milton Hodosh po dveh letih poizkusov dosegel naravnost presenetljive uspehe. Njegov asistent je v ambulatorijem oddelku zavoda izvršil od novembra 1958 do sedaj 22 uspešnih implantacij plastičnih zob, od teh v dveh primerih s kirurškim posegom pripravljavanja umetnih zobnih vdolbin. Ti umetno posajeni zobje - tako poudarja dr. Hodosh - so močni, se ne kvarijo in so ostalemu zobovju po velikosti in barvi povsem enaki.

Istočasno poročajo raziskovalci Mornariškega zavoda o nekem novem zobnem lepilu, ki ga uporabljajo pri implantaciji zobovja pri pseh, ki so jim morali popuiliti zobovje. To zobno lepilo je iz tvoriva, ki ga sestavljajo človeške kosti in služi v oporo vsajenim zobem toliko časa, dokler se naravna kost popolnoma ne razvije okrog novega zoba in se ga nato čvrsto oklene.

POD ČRTO

Kako nastane humoreska

Anton Cehov

Moji prijatelji, v uredništvu so me naglani, da hitro, zelo hitro napišem veselo zgodbo. Jo pišem... Tu je:

»V razkošno opremljenem salonu je sedela na zofi, prevlečeni z vijoličastim plišem, mlada žena kakih 23 let, nepopisna lepota, imenovala se je Marja Ivanovna...«

»Kako šablonski začetek, bo dejal čitatelj. »Lahko bi si izmislil kaj izvirnejšega!« Nadaljujem:

»Pred damo je stal mladenič kakih 26 let bledikavega, žalostnega obraza...«

»Da se bo tako nadaljevalo, ni bilo težko uganiti; kdo bi stvar prebral dalje...« Kljub temu nadaljujem:

»Mladenič svojih oči ni mogel odtrgati od lepote, in ji je strastno šepetal: Ljubim te, ti veličastna! Čeprav me tako hladno ogleduješ...«

»Hudič! To naj bo humoristični list! Pa prinaša take sentimentalnosti!«

Počakaj, ljubi čitatelj, morda vse do konca le ne boš krivičen; živimo v časih, ko pravico težko razlikujemo od krivice; celo potorniki pred sodiščem vedno ne vedo prve razlikovati od druge; ali je človek, ki je izmaknil denar, ravnal krivično, ali je kriv denar, ki je nezavaro-

vano nekje obležal? Jaz vsekakor mislim, da nisem krivičen: kako naj nekaj napišem za smeh, ko pa mi je véeraž vroče ljubljena žena zbežala?

»Potem naj bi tako delo prevzel kak drugi sodelavec, bo ugovarjal čitatelj. Drugega je doletela še hujša nesreča: njegov stric, nad katerim so že vsi zdravniki obupali, je nepričakovano okrevail, in tako pripravil nečaka ob milijonsko dediščino. - Tako sem primoran pisati dalje, če ne list ne bo izšel. Zato tudi zaključujem:

»Dolgo je zaljubljenec postajal pred svojo lepoticco, nato pa je odvrnil čevlje in suknič ter zašepetal: Imej se dobro do jutri! Vlegel se je na zofi, potegnil odejo čez glavo...«

»Kaj? Se spet usaja čitatelj: »To je nezaljšana neumnost! V prisotnosti oboževalke...«

»Le počakaj, dragi čitatelj: Lepotica s plišasto zofi je bila naslikana na platnu in - je visela nad zofi, na kateri je mladenič sladko zadrževal...«

Kraški štruklji

Nekega lepega jutra se je mrs. Mary Grey, aleksandrijska milijonarka, izkrcala v našem mestu. Iz pristanišča jo je taksi potegnil naravnost v Excelsior. Ko se je do dobrega oddahnila in preoblekla, je stopila v obednico in naročila kot

prvo jed - kraške štruklje. Mrs. Mary je nad petdeset let živila v Egiptu. Ko je pred pol stoletjem odhajala čez morje, se je pisala Marička Košuta in je imela sedemnajst let. Prva svetovna vojna je milijone ljudi spravila pod zemljo, druge milijone je pohabila, tretje spravila na beraško palico. Nekaterim pa je prinesla polno prgišče sreče.

Marički je srečo poklonil - bombaž. Tega so razmetavali po vseh frontah in po vseh bolnišnicah. To je zavohal podjetni Anglež, se poročil z našo Maričko in tudi z bombažem.

Le zelo redko kdaj se je Marička oglašala svojem v vasic nad Tržaškim zalivom, v vsakem pismu pa je bilo napisano tudi tole: »Samo eno edino stvar pogrešam v vročem Egiptu: pristnih kraških štrukljev tu ni.«

Prav zato se bogata mrs. Mary ob prihodu v domovino ni mastila z vsemi mogočimi in nemogočimi delikatesami s francoskimi imeni in tudi ne z tržaškimi slaščičarskimi umetnijami, ampak s kraškimi štruklji. Pa ji v Excelsiorju niso bili dovolj sočni. V levantinski francoščini je stara gospa v črni svili in briljantnem sijaju dopovedovala natakarku: »Take štruklje si lahko obesi za klobuk. To je dr... ne pa štruklji! Kaj je to vzhajano testo? No, saj sem si takoj mislila, da po hotelskih kuhinjah ne zmorejo kaj takega, čeprav stalno lazijo po Krasu.«

Tudi pri svojih tržaških sorodnikih, ki so se vrteli okrog nje kot ose okrog prve avguštane, mrs. Mary ni bila s štruklji zadovoljna. Sicer je bila po arabsko vljudna in hvalila na vse pretege štruklje, ali že po petem kosu je odložila vilice in svoji mizni sosedji zašepetala: »Veste štruklji niso bili ravno slabi. Ampak vse je odvisno od orehov. Ko sem bila še mlada, smo imeli pred hišo košat oreh. To so bili orehi vam rečem - in kakšni šele štruklji. Povem vam odritosčno, da sem jih pojedla tudi po dvajset kosov - in kakšnih kosov.«

Končno je Egiptianka srečno pritomala tudi v svojo rojstno vas nad Tržaškim zalivom. Vasica se je močno spremenila. Same vile okrog in okrog in še marsikaj drugega. Pred njeno rojstno hišo pa se je še vedno košatil oreh. Milijonarka ni dosti opletala, ampak sestra ji je morala takoj skuhati najboljše kraške štruklje iz domačih orehov. Sedaj je bila gotova: orehi so bili z istega drevesa in sestra se je pripravila štrukljev priučila v mladih, dobrih časih. Petdesetletne sanje se bodo končno le uresničile.

Pojedla je en štrukelj, pojedla drugega, počasi z navdahnjenjem. Pri tretjem je nenadoma obstala. Otrusala je žalostno glavo egiptovske šterlinske milijonarka. »Veste kaj, pol stoletja sem se veselila kraških štrukljev - pa tudi ti niso več - po starem.«

Peter D.

DELO IN SMOTRI SDZ

V treh zasedanjih je širši odbor SDZ v svojih prostorih v ul. Machiavelli 22-II pod predsedstvom dr. Josipa Agneletta pretresal politični položaj tako na mednarodnem kot notranjem torišču. V nedeljo 22. novembra je odbor ob polni udeležbi in živahnih razpravljanih zaključil svoje plodonosno delo.

V glavnem je odbor na vseh treh zborovanih obravnaval, analiziral in raziskoval vprašanje popuščenja mednarodne napetosti, ki naj bi odjeknila tudi v našem notranjem političnem življenju in s tem prožila potrebo po morebitni prilagoditvi obliki in postopkov političnega dela. Pri tem so nastopali številni govorniki, ki so vsak s svojo mislijo vsestransko osvetljevali tako nespremenjene pozicije SDZ v vsestranskih odnosih do lastnega programa, do lastnega političnega glasila, do obrambe slovenskih narodnih pravic, do katoliško usmerjenih Slovencev kot do ostalih politično organiziranih rojakov. Govorniki so do podrobnosti preresetali vse mogoče možnosti ukrepanja in zadržanja, tako glede priložnostnega sodelovanja z vsemi tukajšnjimi Slovenci pri obrambi temeljnih slovenskih narodnih pravic, kakor pri aktiviziranju politične dejavnosti SDZ s tesnim sodelovanjem SKS v vseh političnih vprašanjih.

Posamezni govorniki so v podrobnosti preučevali odnose SDZ do ostalih političnih skupin, do javnih oblasti in do vseh čimteljev, ki nam jih sproti postavljajo nasproti dnevno politično življenje. Analizirali so zadržanje in reagiranja poglavarjev KP na tokove popuščenja mednarodne napetosti in ugotovili nedoslednost in negotovost Palmira Togliattija, ki so privrele na površje pri raznih njegovih izjavah v teku meseca novembra.

Soglasno so prišli do sklepa, da ostaja SDZ, ki si je pridobila ugled ne samo med ljudstvom, ampak tudi upoštevanje pri razsodni italijanski javnosti, nepremakljivo na svojem programu in zvesta načelom svobode in demokracije. Ta dva svetilnika sodobne kulture in civilizacije vzbuja upanje v boljšo bodočnost tudi ostalemu slovenskemu narodu, ki sta mu ti dve osnovni duhovni dobrini v lastni domovini na žalost še vedno nedostopni. Če bo sedanje rahlo povprečje zares pripeljalo v mednarodno politično življenje ogrevajočo pomlad in bosta tudi pod sedanjim ledom in snegom na oni strani železne zavese vzbrsteli svoboda in demokracija, bo tak razvoj v največje zadoščenje prav SDZ.

Zastopniki SDZ so se razšli poživljeni z vero in upanjem, vendar s stvarnimi pogledi tudi na to najnovejšo epizodo v mednarodni politiki.

Cenzurirano SNG

S slovesom dnevnika »Corriere di Trieste« se je poslovil pri našem gledališču tudi privednik. Slovensko narodno gledališče v Trstu se od tega dne dalje uradno imenuje »Slovensko gledališče«. Ali so tudi pri tej spremembi odločevali politični ali finančni razlogi, je težko uganiti. Redko so s kako slovensko besedo novi gospodarji v domovini Slovencev opletali kot z besedo »narod« in z r privedniško obliko »narodne«. Na eni ni so jo z vso ujedljivostjo preganjali je postalo vse, kar je bilo narodne

reakcionarna navlaka, na drugi strani pa so ta privednik po srbskih vzorih (naroden pomeni v srščini toliko kot v slovensščini »ljudski«, za ta izraz uporabljajo Hrvati besedo pučki) lepili po vseh svojih »pridobitvah«. Tako so Slovenci v domovini obogatili za »narodno imovino«, kar naj bi pomenilo »ljudsko premoženje«, za »narodne odbore«, ki naj bi bili po sovjetskih izgledih »ljudski svet«, za »narodne heroje«, itd.

Sele po dolgih letih gospodarjenja oziroma slepega posnemanja so si komunistični abecedariji prilastili nekaj znanja slovensčine, da so vsaj nekatera poimevanja preobrazili v slovensko obliko.

Naj bodo razlogi za cenzuriranje imena slovenske tržaške kulturne ustanove kakršni že koli, v slovenski tržaški govorici bo SNG ostalo tako kot so ostala imena St. Peter na Krasu, Sv. Lucija, St. Vid itd. Narod in njegov jezik sta trdnjeseja zdravja kot pa so priložnostni cenzorji.

Preosnova kazenske izvršbe

V zadnjem času se po vsej Italiji širi gibanje za odpravo dosmrtni kazni. Gibanje podpirajo tudi nekateri vplivni politični krogi. Pobudniki se zavzemajo za omejitve zaporne kazni do največ trideset let in utemeljujejo svoje predloge z argumenti, ki naj bi dokazovali, da je dosmrtna zaporna kazen protizakonit ukrep, ker greši proti določbam povojne italijanske ustave. Ta namreč izrecno izključuje načelo justične maščevalnosti in polaga vso težo na prevzgojo zakonskih kršilcev. Po dosedanjih določilih zakonika na dosmrtno ječo lahko odpustijo le, če je dosegel 70 let starosti ali če je pre-

stal najmanj 30 let zapora in se je v tem času dostojno obnašal.

Ne glede na samo odmero kazni, pa se gibanje resno ukvarja tudi s temeljito preosnovo italijanskih jetnišnic. Ze prihodnje leto se bo življenje jetnikov po italijanskih kaznilnicah, ki so znane po svoji strogosti, nekoliko izboljšalo. Tako nameravajo zgraditi 30 novih jetnišnic po modernih načelih in zavreči desetletja stare predpise o prestajanju kazni. Italijanski zaporniki bodo svoja progasta kaznilniška oblačila zamenjali s tuteami modre barve. Prislino striženje las na balon bodo tudi odpravili. Znanost bodo omilili priložnostne kazni »ob kruhu in vodi«. V načrtu je tudi možnost pogostejših obiskov družinskih članov zapornika. Jetniki bodo lahko prejeli darilne pakete brez posebnih dovoljenj kot je to sedanja navada. Letos avgusta meseca so v Rebibbi, vzhodno od Rima odprli novo moderno žensko jetnišnico, ki ima celo otroški vrtec.

Kritike so uperjene tudi proti malomarnosti kaznilniškega osebja. Zlasti težak je - tako pravijo poborniki - položaj jetnikov na Elbi.

Nasprotniki preosnove kazenske izvršbe ugovarjajo z zatrjevanjem, da je kazenski zakon proti morilcem že sam po sebi popustljiv. Smrtno kazen so odpravili 1944, obsodbe na dosmrtno ječo pa se izrekajo samo v primerih večkratnega umora ali pri posebno krvavih in krutih zločinih. Zločinci, ki jih je zapeljala strast, vroč temperament, prirojena maščevalnost i. t. d. - pravijo nasprotniki preosnove - se kaznujejo največ do 10 ali 15 let ječe, pri čemer se ob lepem obnašanju tudi predčasno odpustijo.

Delo v občinskem mestnem svetu

Odbornik za javna dela je 21. nov. odgovoril na interpelacijo svet. dr. Josipa Agneletta z dne 30. jun. t.l., da bodo s strešnimi deli v župni cerkvi v Sv. Križu že v kratkem pričeli in da so bila dovršena dela v svetokriškem župnišču. Tudi glede popravil na cesti Sv. Križ-Grižan je odbornik Geppi sporočil, da je upravi Selad naročil izvršitev načrta za popravila ceste, ki je v obupnem stanju.

Z drugim dopisom je odbornik za javna dela odgovoril dr. Agnelettu, da so pri izdelavi novega regulacijskega načrta za Trst upoštevali vse potrebe za čim uspešnejši razvoj tujskega prometa v grljanskem predelu, posebno pozornost pa so posvetili grljanskemu pristanišču in njegovi ureditvi. Tudi stavbna komisija se je ukvarjala z interpelacijo dr. Agneletta in se je na svoji seji izrekla za odstranitev vseh barak in za zgradbo novih poslopj za ribiče in njihove potrebe.

Na seji 23. nov. je bila izglasovana na prvotni predlog socialističnega svetovalca Teinerja resolucija, ki zahteva, da se obnovi nekdanja plovna proga »Istria-Trieste«, da se nudijo družbi potrebne podpore, da se ladje za to družbo zgradijo v Trstu in da po potrebi prevzame družba Finmare vsaj polovico delnic.

V občinskem svetu so govorili tudi o nevarnosti, da se uprava čistilnice »Aqui-

la« preseli iz Trsta v Milan. Večina delnic te družbe je v rokah francoske družbe, ki se zavzema za preselitev. Če pa se upošteva, da je »Aquila« uživala in še uživa milijardna posojila po ugodni obrestni meri iz rotacijskega sklada, ki je namenjen tržaški in gorški industriji in je milijardna posojila prejela tudi od bivše ZVU, bi bilo neopravičljivo, da bi družba sedaj obrnila Trstu hrbet.

Odbornik za javna dela je poročal o novem naselju v Zavljah z imenom »Borgo S. Sergio«, na levi strani ceste, ki vodi v Dolino. Tržaška občina je odstopila 48.000 kv. metrov sveta brezplačno za zidanje novih hiš in je prodala 17.000 kv. metrov zemljišča po 400 lir za hiše istrskih in dalmatinskih beguncev. Za kanalizacijo in dovozna cestišča bo občina prispevala 145 milijonov, za električno napeljevanje in za vodni rezervoar bodo izdali 443 milijonov iz posojila Ustanove za industrijsko pristanišče. Za osnovno šolo, otroški vrtec in tržnico bo občina prispevala 75 milijonov, gen. komisariat pa 135 milijonov. Tako bo občina za »Borgo« porabila 825 milijonov.

Na zemljišču bodo zidali »Ina-Casas«, država, Zavod za ljudska stanovanja in Begunsko društvo 1.400 stanovanj, od teh 250 stanovanj za begunce. Vsa poslopja bodo zgradili v teku l. 1960.

Novo naselje, ki je precej oddaljeno od mesta in sega do same periferije, bi moralo biti zgrajeno po modernih načelih mestne stavbene tehnike, tako da imajo prebivalci take vasi vse pri rokah, razen službenega mesta. Pri tako visokih stroških za nova »naselja« pa bi se morali tržaška občina in država z isto vneto pobrati tudi za stara naselja in vasi, ki so že od davnine na Tržaškem, da bo mera in pravica za vse enaka.

JOSIP TAVČAR:

Nicky = zlati deček

Ze tretje leto povrsti se je napolnil tržaški Avditorij ob novi drami ali komediji tržaškega pisatelja Josipa Tavčarja. Letos je začelo Slovensko gledališče v Trstu svojo sezono s Tavčarjevo satiro »Nicky - zlati deček«, ki je bila na sporedu v soboto, 21. novembra.

V tem delu je posegel pisatelj v neposredno sedanost in predstavil gledalcem svet sodobnih pevcev-kričaev, ki so postali v zadnjem času moderni in nekako obsedli zlasti mlajši rod. Nicky je zastopnik takih kričaev; na pol omejen človek je, brez umetniške nadarjenosti, edino resno opravilo mu je igranje z električnimi vlaki. Toda prebrisan manager Rudy ga je znal spretno uveljaviti in se polastiti njegovih zaslužkov. Pri nerazsodnem občinstvu je postal Nicky največji pevec sedanjega časa, njihov pravi malik. Denar je kmalu privabil v Nickyjevo življenje razne koristolovce, ki so se hoteli polastiti fanta in njegovega denarja. Tako se vrtijo okrog njega filmska igralca Biby, pustolovka Susy in njen mož ganster Gizdalin. Razplet je nagel: Gizdalin zakolje Rudyja, Susy zapro, Biby pobegne, Nicky pa ostane sam z električnim vlakom.

Satira je napisana spretno, duhovito in prepričljivo. Avtor se posmehuje neumnosti občinstva in puhlosti njihovih malikov. Dejanje se odigrava v katerem koli velemestu, saj je danes že skoraj ves svet poln kričaev in njihovih navdušenih poslušalcev. Nastopajoče osebe so dobro izdelani značaji, življenjsko verjetni in vsak tip zase. Pisatelj je uspel, da jim je dal osebnost, ki je primerna njihovem poklicu in značaju.

Kake posebne filozofske globine v delu ni, ker je pač satira, ki bolj biča kakor

Po dveh mesecih šolskega pouka

Dva meseca že traja pouk po naših šolah in čez nekaj tednov, še pred božičnimi prazniki, bodo šolniki opravili prve letošnje trimesne ocene. Pritožb s strani šolnikov ne manjka in tudi starši so polni skrbi. Če sprašujemo šolarje in dijakke, vedo tudi oni marsikaj povedati. Staršem bi priporočali nekaj nasvetov, ki se mi zdijo prav letos zelo upoštevanja vredni:

1) Pomislite, da nastajajo z neprimerno prehrano ali zaradi prestanih bolezni telesne okvare, pubertetne težkoče in socialne nevednosti, ki močno vplivajo na šolski napredek.

2) Ne obremenjujte otroka z duševnimi težavami, ki odvajajo otroka od šolskih dolžnosti.

3) Vsak otrok potrebuje za svoje domače vaje lasten delovni koteček.

4) Prepričajte se sproti, ali otrok dnevno in redno opravlja domače vaje.

5) Mlad organizem zahteva zadostno spanje in tudi primerno telesno razgibanost. Oboje je treba prilagoditi fizičnim sposobnostim doraščajočega otroka. Preveč športa ne koristi.

6) zunanji dražljaji, pregesto obiskovanje kinematografov, pretirano gledanje televizorjev in poslušanje radia, vse to lahko preobremenjuje telesne in duhovne zmogljivosti otroka.

Ali si že poravnal naročnino?

7) Bodite zmerni ob nedeljah in praznikih. Predolgi in naporni nedeljski izleti povzročajo dražljaje, katerim otrok ni dorastel.

8) Preudarite šolsko pot otroka; morda bi jo lahko poenostavili ali jo usmerili po manj nevarnih prometnih stečičih.

9) Ne preobremenjujte otrok z domačimi deli in izvenšolskim poukom. Če šolski uspehi niso zadovoljivi, prekinite ves izvenšolski pouk (učenje tujih jezikov, športnih in drugih opravil).

10) Vsak otrok potrebuje nekaj mini-

Predavanje SPM

V sredo 16. decembra ob 20. uri bo dr. F. DELAK govoril o: SIGM. FREUDU IN PSIHONALIZI. Ob začetku bo filmski odsek SPM predvajal nekaj barvnih dokumentarnih filmov. ODBOR

malnega prostega časa. Igranje, risanje, pesnikovanje, sprehanje, vse to je nujno potrebno.

11) Kadar boste prešli spričevalo v roke, pomislite malo tudi na svoje lastne uspehe v mladosti.

12) Odlične ocene iz osnovne šole ni mogoče primerjati z ocenami srednjih šol. Srednješolec je izpostavljen vse hujski konkurenci. Samo zares pridni in zmogljivi dijaki prejema »prav dobre« ocene.

13) Ne pozabljajte, da dosežemo največkrat z dobro besedo in prigovarjanjem pri otroku več kot pa z grajo in kaznijo.

14) Pospesujte otrokov zanimanje po izobrazbi, pa ne z neprestanim poučevanjem in nenehnimi opominami. Otroku naj pri svojem vsakdanjem delu spoznava, da je izobrazba stvarna življenjska vrednost, čeprav si trenutno z njo ne moremo nihesar kupiti.

15) Otroka naj redno pregleduje zdravnik. Vsaki težji telesni ali duševni motnji je treba posvetiti vso pozornost.

16) Ob vsaki težavi, ki ji sami niste kos, se posvetujte s šolniki. Redno, vsak mesec enkrat obiskujte šolo, kjer vam bodo radi svetovali in vas poučili.

Upokojeni šolnik

Miklavževanje 1959

Sloven. dobrodelnega društva v Trstu

Miklavž prihaja... Največji in najboljši priljubljeni svetnik naših malčkov je napovedal svoj prihod na nedeljo 6. decembra t. l. v prostore SDD v ulici Machiavelli 22, da obdari pridno osnovnošolsko mladino iz mesta in predmestja in - če je to potrebno - tudi posvari one, ki niso izpolnili svojih dolžnosti do šole ali doma.

Zato je SDD podvelo širokopotezno akcijo, da nabere med svojimi člani, podporniki in prijatelji slovenske mladine potrebna sredstva za obdaritev šolskih otrok in jim pripravi ob tem lepem prazniku nedolžno presenečenje. Kakor vsa ta leta pripravlja SDD tudi letos skraj 500 paketov z obutvijo in blagom za obleke ali perilom, poleg sadja in piškotov ter raznimi šolskimi predmeti za najpotrebnejše učence slovenskih osnovnih šol in otroških vrtec neglede na politično opredeljenost njihovih staršev, kajti potreba ne pozna pregrad.

Zato se odbor obrača na vse Slovence našega ozemlja, da pomagajo po svoji moči pri najuspešnejšem izidu tega nedolžnega mladinskega praznika in prosijo slovensko javnost, da ne odreče svojega prispevka našim marljivim odbornikom, ki bodo v teh dneh potrkale na njihova vrata. Samo tako bo SDD lahko pri pravilo malo veselja vsaj najpotrebnejšim z obdaritvijo zelo koristnih predmetov, katerih vedno ne zmore skromen zaslužek slovenskega delavca in nameščenca. Vsi mi se moramo namreč zavedati, da je naša bodočnost zelo tesno povezana z doraščajočo mladino, kateri moramo zato posvetiti vso našo skrb in vsako žrtev. Odbor SDD je zato prepričan, da ne bo slovenske družine, ki bi se ne zavedala, da s svojim prispevkom pripomore tudi do nadaljnega obstoja naše slovenske skupnosti na tem ogozdenem ozemlju.

ODBOR SDD

PODPIRAJTE SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO

DAROVI

Gospod T. K. daruje za SDD Lir 5000.- Lepa hvala.

Odgovorni urednik: Prof. IVAN RUDOLF Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo: ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzutta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.-
Naročnina: mesečno L 50.- letno L 600.-
Za inozemstvo: mesečno L 90.- letno L 1000.-
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7228

Dogodki doma

UKINITEV DNEVNIKA »CORRIERE DI TRIESTE« v nedeljo 15. nov., ki je izhajal 14 let, je še vedno predmet živahnega komentiranja. Nekateri vztrajajo na domnevi, da je prenehanje lista, ki je italijansko javnost obveščal tudi o slovenskih zadevah v objektivnejši luči kot pa opravila časnikarske dolžnosti tukajšnji nacionalistični tisk, rezultat političnih kupčevanj. Drugi pripisujejo ta dogodek finančnim razlogom in tretji so prepričani, da ga bo nadomestil nov dnevnik s posem drugočeno politično linijo. Tisti, ki vedo za dejanske vzroke ukinitve, molčijo. Vsekakor je lastnica odpovedala službo 35 stavcem in tiskarskimi uslužbencem ter vsemu uredniškemu osebju. Poznavalci razmer sodijo, da bo nad 70 družin ostalo nezaposlenih.

SMRT DVEH RADIJSKIH SODELAVCEV. Na Dunaju je pred kratkim umrl DUSAN RYBAR, časnikar in bivši urednik tržaškega radia. Rojen je bil l. 1898 v našem mestu kot sin pok. dr. Otokarja politika in slovenskega poslanca v rimskem parlamentu. Dušan Rybar se je po drugi svetovni vojni vrnil v svoje rojstno mesto. Bil je član Akcijskega odbora za STO. V tržaški bolnišnici je 14. nov. umrl slovenski igralec in dramaturg g. SLAVKO REBEC. Bil je zaveden Slovenec, ki je mnogo pretrpel zaradi svojega slovenstva. Po drugi svetovni vojni se je zlasti uveljavil pri radijskih igralnih družini. Pomembna je njegova drama Jugunda, bela gospa devinska, napisal je tudi kup otroških radijskih igr. Obema družinama izrekamo najiskrenejše sožalje!

DELAVSKE ZADRUGE POD IZVOLJENO UPRAVO. V nedeljo 22. nov. so člani Delavskega združenja izvolili novo upravo. Zmagala je lista št. 2, ki so jo postavili komunisti, podpirali pa socialisti in titovci. Demokratično mnenje o združenju in o volilnem postopku je v občinskem svetu obrazložil, zastopnik SL, dr. Agneletto. Tudi pri tej stvari ni šlo toli-

ko za koristi zadržanje kot za strankarsko prerivanje z obeh strani.

TRST IN KAVA. Tržaško mesto je nekdanje slovelo v mednarodni trgovini kot važno borzno središče za kavo. V zadnjem času se polagoma ta tradicija obnavlja. Skladišče brazilске kave zaznamuje kar lepe uspehe. Sedaj nameravajo iz tržaškega skladišča dobavljati kavo v zaledne države v Jugoslavijo, Madžarsko, Češko-slovaško, Romunijo, Poljsko, Bolgarijo in tudi na Bližnji vzhod.

NATECAJ »SREBRNI COPIC«. Psihografično središče iz Maser pri Trevisu je razpisalo natečaj, ki se ga lahko udeležijo vsi dečki in deklice do 14. leta starosti z risbami, slikami, plastiko in dekoracijo. Rok: 29. 11. 1960. Nagrade znašajo 600.000 lir.

OPENSKI TRAMVAJ POČIVA od vrha Skorklje do končnega mestnega postajališča. To se je zgodilo zaradi zakasnitve izdelave nove jeklene vlačilne žice. Prekinitev prometa so določili za mesec dni. V tem času pa pridno popravljajo kretnice in obnavljajo tudi druge pripomočke. V ostalem pa bo menda že čez nekaj let tramvaj prevzela mestna občina.

TITOV UMIK. Komuniste CK ZKJ je sporočil, da se je tov. Tito na navest zdravnikov podal na odmor in da prevzame vodstvo centralnega tajništva, tov. Aleksander Ranković. Kardelj je torej izpadel. Slovenski komunisti s to rešitvijo niso posebno zadovoljni, zadovoljna pa je UDBA, saj je Ranković njen vrhovni poglavar in so tako stolčki udbocev za enkrat zagotovljeni. Ti so se namreč v zadnjem času resno zamajali.

OBSODBE MLADIH INTELEKTUALCEV. Sele sedaj se je zvedelo, da so v začetku septembra pred armadnim sodiščem v Sarajevu obsodili skupino mladih intelektualcev zaradi domnevne sabotaže, organiziranja političnih akcij itd. Od obtožencev ni nihče priznal krivde. Obsojeni so bili: Milan Radović, dipl. jurist (18 let); Avdo Zabović, geometer (12 let); Krsto Govedarica, tehnik (12 let); Ibro Livjak, dentist (10 let); dr. Ivan Banić, zdravnik (10 let). Obsojeni pa so bili še nadaljni trije vojaški uslužbenci.